

- A. Ziółkowska
- B. Miturska
- D. Marcinkowska

SPOKOJNI RODZICE – UŚMIECHNIĘTE DZIECI

Program adaptacyjny dla dzieci 3-letnich

Przedszkola nr 4 we Wrocławiu

Wrocław 2006

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	3
II.	Charakterystyka programu.....	5
III.	Cele programu.....	6
IV.	Harmonogram działań.....	7
V.	Procedura osiągania celów – warunki realizacji.....	12
VI.	Ewaluacja programu.....	13
VII.	Bibliografia.....	14

Załączniki:

1. Ulotka informacyjna o przedszkolu.
2. Poradnik dla rodziców.
3. Ankieta informacyjna o dziecku.
4. Ankieta ewaluacyjna dla rodziców.
5. Materiały na gazetkę.
6. Arkusz obserwacji dziecka 3,4-letniego.
7. Teczka nauczyciela - scenariusze.

I. WSTEP

Adaptacja polega na przystosowaniu się jednostki lub grupy do funkcjonowania w zmienionym środowisku społecznym. Kiedy dziecko przekracza po raz pierwszy próg przedszkola, to rozpoczyna życie w dwóch środowiskach: rodzinnym i instytucjonalnym. Jest to jedna z najważniejszych chwil w dotychczasowym życiu dziecka.

Przedszkole jest pierwszym – wprawdzie jeszcze nie powszechnym, ale obejmującym znaczną liczbę dzieci – ogniwem w systemie edukacyjnym. Moment ten jest trudny dla dzieci, ich rodziców, a także nauczycielek i innych pracowników przedszkola. Dzieci idą do nowego nieznanego im środowiska. W niektórych budzi to lęk, w innych ciekawość, radość poznania, ale nie mają one prawdziwego obrazu przedszkola, miejsca kontaktów z grupą rówieśników, miejsca, które różni się od domu, a tryb życia i zaspokajania potrzeb też jest odmienny.

Adaptacja dziecka do przedszkola to sytuacja wzbudzająca silne emocje. Dziecko czuje się wyrwane z rodzinnego układu, który gwarantuje mu poczucie stabilności, bezpieczeństwa i rozumienie tego, co się dzieje wokół niego. Z dnia na dzień zostaje wprowadzone w nieznanne środowisko: nowe otoczenie, przestrzeń, osoby. W konsekwencji dziecko nie jest w stanie kontrolować sytuacji i odczuwa ją jako zagrożenie. Dzieci na nowe sytuacje reagują: płaczem, wycofaniem, zaburzeniem funkcjonowania, które może prowadzić do lęku a nawet urazu. Dlatego też ważne jest by moment przekroczenia progu dom – przedszkole przebiegał jak najłagodniej w atmosferze bezpieczeństwa i otworzenia na potrzeby dziecka.

Z psychologii rozwojowej wiemy, że poziom rozwoju dziecka 3 – letniego nie predysponuje go do samodzielnego pokonywania progów zorganizowanej instytucji, jaką jest przedszkole. Wiemy również, jak znaczącą rolę w nawiązywaniu interakcji małego dziecka ze światem odgrywają dorośli. Dlatego, nie, kto inny jak rodzice oraz nauczyciele powinni tworzyć sytuacje sprzyjające pozytywnemu nastawieniu i zainteresowaniu dziecka przedszkolem oraz wspierać swoich wychowanków w przystosowaniu się do przedszkola. Przedszkole jako profesjonalna placówka wychowawcza może udzielać rodzicom wsparcia przygotowując ich do udzielania pomocy dziecku w jego adaptacji do nowego środowiska społecznego.

Nawiązanie stałej, planowej współpracy przedszkola z domem rodzinnym służy wzajemnemu poznawaniu oczekiwań rodziców i nauczycieli oraz indywidualnych potrzeb dzieci. W chwili zapisania dziecka do przedszkola placówka ta, wspólnie z rodzicami, bierze

na siebie odpowiedzialność za bezstresowe wprowadzenie dziecka do przedszkola i uczynienie go przedszkolakiem. Żeby proces adaptacyjny dziecka do przedszkola przebiegał sprawnie musi zaistnieć ścisła współpraca pomiędzy rodzicami a pracownikami przedszkola. Ich wspólny wysiłek ułatwi dzieciom przystosowanie się do nowego środowiska.

DIAGNOZA WSTĘPNA UZASADNIAJĄCA POTRZEBĘ WPROWADZENIA PROGRAMU.

Wieloletnie obserwacje momentu przekroczenia progu przedszkola przez nowoprzyjęte dzieci wskazują na trudności, z jakimi znoszą one rozłąkę ze swoimi rodzicami. Trudności dotyczą nie tylko samych dzieci, dotyczą również rodziców oraz personelu przedszkola. Skłoniło to naszą placówkę do wyjścia naprzeciw dzieciom i ich rodzicom, do stworzenia programu adaptacyjnego ułatwiającego ten trudny moment przejścia.

Program adaptacyjny jest takim działaniem pedagogicznym, które sprzyja rozładowaniu negatywnych doznań dziecka wywołanych gwałtownym rozstaniem z rodziną i brakiem wiedzy o nowym środowisku. Stara się zapewnić dzieciom poczucie psychologicznego bezpieczeństwa. Wiadomo, że w tym wieku dziecko jest silnie związane z rodziną, więc każda próba ułatwienia mu procesu adaptacji do nowego środowiska społecznego powinna swoim zasięgiem obejmować również jego najbliższych, a głównie matkę. Włączenie najbliższych w poznawanie przez dziecko nowego środowiska wychowawczego ułatwi mu nawiązanie kontaktu z nauczycielką i rówieśnikami w warunkach komfortu psychicznego.

Wyznacznikiem osiągnięcia celów adaptacyjnych w stosunku do grupy dzieci i do każdego dziecka indywidualnie są standardy zawarte w PODSTAWIE PROGRAMOWEJ wychowania przedszkolnego dla przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych zgodnej z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 6 listopada 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz. U. z 2003 r. Nr 210, poz. 2041) w obrębie następujących obszarów edukacyjnych:

- Poznawanie i rozumienie siebie i świata.
- Nabywanie umiejętności poprzez działanie.
- Odnajdywanie swojego miejsca w grupie rówieśniczej, wspólnocie.

- Budowanie systemu wartości.

Mając na uwadze dobro dziecka rozpoczynającego edukację przedszkolną postanowiliśmy wraz z koleżankami podjąć działania w tym zakresie, opracowując program adaptacyjny dzieci nowoprzyjętych do przedszkola.

II. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program adaptacyjny „Spokojni rodzice – uśmiechnięte dzieci” jest programem edukacji przedszkolnej. Adresowany jest nie tylko do dzieci, ale i ich rodziców. Z doświadczenia wiemy, że im spokojniej i pewniej rodzice podchodzą do placówki i personelu, tym łatwiejszy i krótszy jest proces adaptacji ich dziecka. Stąd też nazwa programu.

Przeznaczony jest on dla personelu pracującego w Przedszkolu nr 4 we Wrocławiu, nowoprzyjętych dzieci 3-letnich i ich rodziców, a realizowany będzie od odbywających się w naszej placówce „Dni otwartych” podczas których rodzice będą mieli możliwość poznać ofertę naszego przedszkola poprzez zwiedzanie sal, rozmowy z personelem oraz ulotkę informacyjną. Zajęcia z udziałem dzieci i ich rodziców zorganizowane zostaną w miesiącu czerwcu przez nauczycielki obejmującej grupę 3-latków.

W programie uczestniczą dzieci wraz z rodzicami, którzy towarzyszą im w poznawaniu personelu, sali, oraz otoczenia przedszkola, co daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa. Nauczycielka może organizować spotkania sama, z udziałem dyrektora lub zaprosić do udziału specjalistów: psychologa, logopedę, osobę prowadzącą gimnastykę korekcyjną, rytmikę oraz inne osoby, których obecność będzie jej zdaniem wskazana.

W pierwszym spotkaniu uczestniczą tylko rodzice, w pozostałych również dzieci. Spotkanie mogą odbywać się w godzinach porannych lub po południu. Na pierwszym spotkaniu rodzice otrzymają ulotkę informacyjną: „Pomagamy dzieciom przekroczyć próg przedszkola” oraz wypełniają ankietę informacyjną o dziecku.

Na zebraniu grupy we wrześniu rodzice poproszeni zostaną o wypełnienie ankiet na temat oceny spotkań adaptacyjnych nauczyciela z dziećmi i rodzicami, które odbyły się w czerwcu.. Wyniki wypełnionej ankiety oraz obserwacje dzieci poczynione przez nauczycielki w grupie będą ewaluacją dla programu adaptacyjnego.

GLÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU:

1. Skrócenie okresu adaptacji dzieci 3-letnich do przedszkola.
2. Ułatwienie dzieciom przekroczenia progu dom – przedszkole.

3. Nawiązanie relacji z rodzicami, która ma ułatwić dalszą współpracę.
4. Uświadomienie rodzicom potrzeb emocjonalnych dziecka.
5. Stworzenie możliwości do nawiązania bliskich i serdecznych kontaktów z rówieśnikami, personelem grupy oraz rodzicami innych dzieci.
6. Pokazanie sposobów radzenia sobie z własnymi emocjami, właściwego reagowania na emocje innych, na kontrolowanie własnych zachowań w stosunku do personelu, dzieci i rodziców, własnych i innych wytworów plastycznych.
7. Wyrabianie więzi emocjonalnej ze środowiskiem przedszkolnym oraz wzmacnianie więzi uczuciowej z rodziną.

III. CELE PROGRAMU

Nadrzędnym celem edukacji przedszkolnej jest wspomaganie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi, w zgodzie ze środowiskiem społeczno – kulturowym i przyrodniczym.

CELE OGÓLNE

- tworzenie dzieciom warunków do łatwej adaptacji w przedszkolu;
- mobilizowanie rodziców do udzielenia dziecku psychicznego wsparcia i pomocy w adaptacji;
- obniżenie lęku rodziców związanego z koniecznością oddania dziecka pod opiekę personelu placówki;
- wyrabianie orientacji czasowej w rozkładzie dnia w przedszkolu, przyswajanie wiedzy o przeznaczeniu i sposobie korzystania z różnych pomieszczeń, kształtowanie poczucia przynależności do grupy przedszkolnej;
- pomoc w budowaniu pozytywnego obrazu własnego „Ja” i zaspokajaniu poczucia bezpieczeństwa;
- wdrażanie do zachowań akceptowanych społecznie.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- zmniejszenie napięć i niepokojów związanych z nową sytuacją przedszkolną (odreagowanie emocjonalne);
- pomoc dzieciom w pokonaniu lęku wywołanego przez zmianę rytmu i trybu życia;

- rozwijanie samodzielności dziecka;
- rozwijanie pozytywnej samooceny i poczucia własnej wartości;
- zaangażowanie rodziców do aktywnego uczestnictwa w działaniach na rzecz dziecka;
- wzmacnianie pozytywnych relacji między rodzicami i ich dziećmi;
- wzmacnianie więzi uczuciowej z rodziną i środowiskiem, w którym dziecko wzrasta.

CELE OPERACYJNE:

Dziecko:

- wie i rozumie przyczynę pobytu w przedszkolu;
- rozumie, że pobyt w przedszkolu jest czasowy i zawsze kończy się powrotem do domu;
- ma zaufanie do nauczycieli i pracowników przedszkola;
- wie, że może zwracać się do wszystkich o pomoc;
- potrafi na miarę swoich możliwości porozumiewać się z otoczeniem;
- potrafi nazwać proste emocje swoje i innych ludzi (radość, smutek);
- wie, że jest bardzo ważną osobą i każdy się z nim liczy;
- posiada zaufanie do siebie i do ludzi mu znanych (rodzina, personel przedszkola);
- potrafi w sposób spontaniczny dzielić się swoimi przeżyciami z nauczycielem, kolegami i koleżankami w przedszkolu;
- umie współdziałać w grupie;
- potrafi nawiązać pierwsze przyjaźnie.

Rodzic:

- pozytywnie myśli o placówce i ma całkowite zaufanie do personelu przedszkola;
- wspiera dziecka w procesie przystosowania się do nowego środowiska;
- stawia wymagania wobec dziecka;
- rezygnuje z nadopiekuńczości;
- uczy dziecko i przyzwyczajają do wchodzenia w nieznane sobie otoczenie, inne od domowego,
- uczy nawiązywania kontaktów interpersonalnych z osobami trzecimi;
- zachęca dziecko do samodzielności w czynnościach samoobsługowych.

IV.HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Lp.	Zaplanowane działanie	Zadania do realizacji	Termin	Osoby odpowiedzialne za realizację
1.	„Dzień drzwi otwartych przedszkola” – promocja p-la, ułatwienie Rodzicom podjęcia decyzji o wyborze placówki, zwiedzanie pomieszczeń przedszkola.	*Wykonanie plakatów informacyjnych i rozwieszenie ich w miejscach publicznych. *Przygotowanie sal oraz kącików zabaw. *Przygotowanie ulotek zawierających podstawowe informacje o placówce (Załącznik 1).	marzec	dyrektor, zastępca, nauczycielki w grupach, personel techniczny
2.	Rekrutacja	*Indywidualne rozmowy z rodzicami i dziećmi podczas zapisywania dziecka do przedszkola - poznanie oczekiwań rodziców. *Poinformowanie rodziców o terminie spotkania informacyjnego.	kwiecień	dyrektor, zastępca
3.	Festyn rodzinny – integracja dzieci, rodziców oraz pracowników przedszkola podczas wspólnych zabaw.	*Zaproszenie dotychczasowych i nowych klientów przedszkola – plakaty informacyjne. *Zorganizowanie poczęstunku, loterii, zabaw przy muzyce.	maj-czerwiec	koordynator, cały personel
4.	Spotkanie informacyjne dla rodziców nowoprzyjętych dzieci.	*Przekazanie informacji dotyczących organizacji pracy przedszkola (rozkład dnia, uregulowania prawne, program wychowania przedszkolnego, oferta edukacyjna). *Przekazanie informacji dotyczących udanej adaptacji dziecka w przedszkolu – wykorzystanie literatury pedagogicznej i psychologicznej z tego tematu – „Poradnik dla rodziców” (Załącznik 2). *Przedstawienie rodzicom „Programu adaptacyjnego” funkcjonującego w naszej placówce. *„Ankieta informacyjna o dziecku” – zebranie informacji o dziecku, jego umiejętnościach, upodobaniach i przyzwyczajeniach oraz poznanie	czerwiec – bezpośrednio przed „Dniami adaptacyjnymi”	dyrektor, nauczycielki przysiężonej grupy 3-latków

		oczekiwania rodziców w stosunku do przedszkola (Załącznik 3). *Poinformowanie rodziców o terminie „Dni adaptacyjnych” – zapisanie chętnych.			
5.	„Dni adaptacyjne” – cykl trzech spotkań dla dzieci i rodziców.	<p>*Przygotowanie sal na przyjęcie rodziców i dzieci.</p> <p>*Opracowanie scenariuszy spotkań (możliwość skorzystania z propozycji zabaw adaptacyjno-integracyjnych umieszczonych w „Teczce nauczyciela” – Załącznik 7).</p> <p>*Zapoznanie dzieci i rodziców z nauczycielkami i personelem pomocniczym – stworzenie serdecznej atmosfery sprzyjającej zdobyciu zaufania dzieci i ich rodziców do naszego przedszkola.</p> <p>*Integracja grupy dziecięcej poprzez różnorodne zabawy, ćwiczenia w sali i ogrodzie przedszkolnym – oswojenie dzieci z nowym dla nich miejscem i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa.</p> <p>*Wspólne zwiedzanie przedszkola.</p>	przedostatni tydzień czerwca (trzy spotkania)	nauczycielki przyszłej grupy 3-latków, nauczyciel rytmiki, personel techniczny	
6.	Rozpoczęcie roku szkolnego	<p>*Stworzenie serdecznej atmosfery.</p> <p>* Zebranie z rodzicami w grupie – uzyskanie informacji zwrotnej na temat adaptacji dziecka w przedszkolu- ankieta dla rodziców (Załącznik 4).</p>	wrzesień	nauczycielki w grupie 3-latków, personel techniczny	
7.	Gazetka ścienna dla rodziców „Co u nas słychać?”	*Prowadzenie gazetki (na tablicy informacyjnej) – prezentacja artykułów dotyczących dobrej adaptacji dziecka w nowym środowisku (wrzesień – Załącznik 5) oraz innej literatury pedagogicznej.	cały rok	nauczycielki w grupie 3-latków	
8.	Uroczystość „Pasowania na przedszkolaka”	*Zorganizowanie uroczystości (program artystyczny, poczęstunek, upominki itp.).	październik - listopad	nauczycielki w grupie 3-latków, personel	

				techniczny
9.	Rozmowy indywidualne z rodzicami	<p>*Uczenie doniosłości faktu wstąpienia dziecka w poczet Przedszkolaków – integracja dzieci i rodziców z przedszkolem.</p> <p>*Przekazywanie „na bieżąco” informacji dotyczących dziecka (zachowanie, sukcesy, problemy).</p> <p>*Nawiązanie dobrego kontaktu z rodzicami w celu rozwinięcia współpracy dla dobra dziecka – budowanie zaufania do personelu przedszkola.</p>	cały rok	nauczycielki w grupie 3-latków
10.	Zajęcia otwarte	<p>*Ukazanie postępów w rozwoju dzieci oraz umożliwienie rodzicom obserwacji własnego dziecka na tle grupy.</p> <p>*Zaprezentowanie rodzicom metod pracy z dziećmi.</p>	według grafiku hospitacji	nauczycielki w grupie 3-latków
11.	Obserwacja dzieci	*Obserwowanie zachowania dzieci pod kątem adaptacji – Arkusz obserwacji rozwoju dziecka 3,4 – letniego (Załącznik 6).	I semestr	nauczycielki w grupie 3-latków
12.	Ewaluacja programu	<p>*Opracowanie i analiza wyników ankiet.</p> <p>*Prezentacja wyników i wniosków innym nauczycielom na Radzie Pedagogicznej.</p>	luty - Rada Pedagogiczna po pierwszym semestrze	nauczycielki w grupie 3-latków

V. PROCEDURA OSIĄGANIA CELÓW – WARUNKI REALIZACJI

METODY

Wiek przedszkolny charakteryzuje się dużym ładunkiem emocjonalnym. Dzieci najlepiej przyswajają wiedzę, która jest formą ich własnej działalności i wywołuje silne emocje. Dlatego realizując program adaptacyjny zostały zastosowane metody oparte na działaniu, bezpośrednim spostrzeganiu i przeżywaniu oraz na słowie. Zostały również zastosowane metody, których dostarcza pedagogika zabawy:

- podająca - oparta na przyswajaniu;
- aktywizująca - oparta na przeżywaniu różnorodnych treści i wartości;
- problemowa - oparta na odkrywaniu nowych wiadomości podczas rozwiązywania problemów samodzielnego poszukiwania;
- praktyczna - oparta na działaniu polegającym na zmienianiu rzeczywistości i samego siebie poprzez sprawdzanie wiadomości w praktyce.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

W pracy z małym dzieckiem podstawową formą działalności jest zabawa. W zabawie w sposób naturalny, niestresujący dziecko poznaje otaczającą go rzeczywistość, swoje słabe i mocne strony a także prawa rządzące w grupie rówieśniczej.

Proponujemy następujące działania:

- zabawy ułatwiające integrację grupy (pedagogika zabawy);
- zabawy pozwalające poznać nowe otoczenie oraz zmniejszające dystans między dziećmi;
- zabawy pozwalające poznać swoje ciało i innych;
- zabawy w kontakcie z innymi dziećmi;
- zabawy wykorzystujące dramę;
- ćwiczenia i zabawy ruchowe;
- zabawy naśladowcze;
- opowieści ruchowe;
- opowiadania, bajki, inscenizacje dostarczające wzorów pozytywnych zachowań;
- zajęcia z rodzicami.

WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

Rodzice stanowią integralną część programu adaptacyjnego, dlatego współpraca z nimi jest bardzo ważna. Aby ujednoczyć działania mające na celu przystosowanie się dziecka do przedszkola proponujemy różne formy kontaktów nas nauczycielek z rodzicami:

- zebrania z rodzicami;
- kontakty indywidualne;
- zajęcia dla rodziców i dzieci;
- tablice informacyjne.

OPTYMALNEJ REALIZACJI CELÓW W PROGRAMIE SPRZYJAJĄ:

- zaangażowanie zarówno ze strony nauczycieli jak i rodziców;
- dobre przygotowanie spotkań adaptacyjnych;
- sprzęt audiowizualny;
- możliwość korzystania z sali gimnastycznej;
- duże sale .

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- materiały plastyczne niezbędne do zajęć;
- sprzęt sportowy;
- sprzęt audiowizualny,
- ankiety dla rodziców;
- informatory dla rodziców.

VI. EWALUACJA PROGRAMU

Przedszkole jest specyficzną składową procesu edukacyjnego. Aby sprawdzić poziom wiedzy dzieci oraz stopień przystosowania się do nowych warunków nie można zastosować (tak jak w przypadku dzieci starszych) testu, klasówki czy ankiety. Nauczyciel musi sięgnąć po inne środki. W procesie tym bardzo ważną rolę odgrywa bezpośrednia i obiektywna obserwacja dziecka. Nauczyciel musi być w ciągłej gotowości, aby obserwować dziecko, jego umiejętności, wiadomości oraz zachowanie w relacjach z innymi dziećmi. Bardzo ważną częścią procesu

adaptacyjnego są rodzice. Ich wiedza na temat stopnia przystosowania się dziecka do przedszkola jest dopełnieniem analizy przebiegu procesu adaptacyjnego.

NARZĘDZIA EWALUACJI

- ankieta informacyjna dla rodziców;
- ankieta dla rodziców oceniająca spotkania adaptacyjne;
- arkusz obserwacji dziecka 3,4-letniego.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. Gruszczyk-Kolczyńska E. *Kłopoty adaptacyjne dzieci do przedszkola i jak można im zaradzić*, RABE – Edukacja w przedszkolu, grudzień 1998.
2. Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Placzę i rozpaczam, gdy muszę iść do przedszkola – o kłopotach adaptacyjnych dzieci i o tym w jaki sposób można je zmniejszyć*, Wychowanie w Przedszkolu 10/2000.
3. Kaiper M., *Przedszkole bliżej domu*, Wychowanie w Przedszkolu 2/1988.
4. Kielar – Turska M., *Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata*, WSiP, Warszawa 1992.
5. Krawczyk D., *Żegnaj smutku maluszków*, Wychowanie przedszkolne 7/2001
6. Lubowiecka J., *Trzylatek w przedszkolu, Współpraca rodziców i nauczycieli*, Wychowanie w Przedszkolu 10/1993.